

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อติดตามผลเกี่ยวกับการกระจายของมหาดัตติ ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ความเหมาะสมของหลักสูตรต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของมหาดัตติและข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตรมหาดัตติ สาขาวิชานิติศาสตร์ศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น 2 ฉบับ คือ สำหรับมหาดัตติปีการศึกษา 2517 ถึง 2527 สาขาวิชานิติศาสตร์ศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ที่จบการศึกษาจากบัณฑิตวิทยาลัย และสำหรับผู้บังคับบัญชาของมหาดัตติ เพื่อให้ประเมินผลการปฏิบัติงานของมหาดัตติดังกล่าว จากนั้นผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามถึงมหาดัตติและผู้บังคับบัญชา ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจากมหาดัตติ ร้อยละ 84.10 และจากผู้บังคับบัญชา ร้อยละ 72.82

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้ออกมาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาดัตติ

(1) สถานภาพปัจจุบันของมหาดัตติ

มหาดัตติส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือเพศชายร้อยละ 59.76 เพศหญิงร้อยละ 40.24 และมีอายุอยู่ในช่วง 36 - 40 ปี เป็นจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 33.54 มหาดัตติใช้เวลาในการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาดัตติ สาขาวิชานิติศาสตร์ศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ส่วนใหญ่เป็นเวลาไม่เกิน 2 ปี ร้อยละ 69.51

มหาวิทยาลัยดำรงตำแหน่งในสายงานการสอนมากที่สุด ร้อยละ 47.56 ดำรงตำแหน่งในสายงานบริหารในสถานศึกษาน้อยที่สุด ร้อยละ 2.44

(2) การกระจายของมหาวิทยาลัยตามภูมิภาคที่ปฏิบัติงาน

ก่อนเข้าศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยปฏิบัติงานอยู่ในภาคกลางมากที่สุด ร้อยละ 24.39 รองลงมา ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 23.17 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 15.85 ภาคใต้ ร้อยละ 12.80 ภาคเหนือ ร้อยละ 10.37 ภาคตะวันตกและภาคตะวันออก ร้อยละ 6.71 เท่ากัน

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยยังคงปฏิบัติงานอยู่ในภาคกลางมากที่สุด ร้อยละ 26.22 รองลงมา ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 23.78 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 14.63 ภาคใต้ ร้อยละ 12.20 ภาคเหนือ ร้อยละ 10.97 ภาคตะวันตกและภาคตะวันออก ร้อยละ 6.10 เท่ากัน

(3) การกระจายของมหาวิทยาลัยตามหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน

มหาวิทยาลัยปฏิบัติงานอยู่ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมากที่สุด ร้อยละ 85.36 จำแนกเป็นสังกัดกรมการฝึกหัดครู กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ตามลำดับ สำหรับในหน่วยงานที่มีมหาวิทยาลัยกระจายปฏิบัติงานอยู่เป็นจำนวนน้อย ได้แก่ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม และหน่วยงานอื่น ๆ

(4) ลักษณะงานหลักของมหาวิทยาลัย

ลักษณะงานหลักของมหาวิทยาลัย ที่มหาวิทยาลัยปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการสอน ร้อยละ 39.63 งานที่ปฏิบัติเป็นอันดับรองลงมา ได้แก่ งานนิติศาสตร์ ร้อยละ 23.78 และงานพัฒนาหลักสูตรเป็นงานที่มหาวิทยาลัยปฏิบัติเป็นงานหลักน้อยที่สุด ร้อยละ 4.27

(5) ระดับการศึกษาที่มหำบัณฑิตสอน (เฉพาะผู้ที่ปฏิบัติงานสอนเป็นงานหลัก) คือสอนในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 34.75

(6) การเพิ่มพูนความรู้และผลงานทางวิชาการของมหำบัณฑิตภายหลังจากจบการศึกษา

มหำบัณฑิตส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาต่อ ร้อยละ 91.46 มีเพียงส่วนน้อยที่ได้ศึกษาต่อ คือ มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 8.54

ในจำนวนมหำบัณฑิตที่ศึกษาต่อนั้น ส่วนใหญ่ได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก (ในประเทศ) จำนวน 5 คน และสาขาที่มีผู้เรียนมากที่สุดคือ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน เป็นจำนวน 3 คน รองลงมาเป็นการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขา-วิชานิติศาสตร์ จำนวน 4 คน

ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของมหำบัณฑิต ส่วนใหญ่มหำบัณฑิตได้เข้ารับการอบรมทางวิชาการในประเทศ ร้อยละ 67.68

ผลงานทางวิชาการของมหำบัณฑิต ส่วนใหญ่ได้แก่ การให้บริการทางวิชาการ โดยเป็นวิทยากร ร้อยละ 73.17 การให้บริการทางวิชาการโดยการจัดประชุมและสัมมนา ร้อยละ 67.07 การเขียนเอกสารประกอบคำสอน ร้อยละ 55.49

จำนวนผลงานทางวิชาการที่มหำบัณฑิตได้ปฏิบัติมากที่สุดคือ การเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ ร้อยละ 75.61 การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ ร้อยละ 59.76

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า มหำบัณฑิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.31 ไม่ได้จัดพิมพ์หรือนำเสนอวิทยานิพนธ์ให้แพร่หลาย

(7) การประเมินความสามารถของมหำบัณฑิต ในทัศนะของผู้บังคับบัญชา

ผู้บังคับบัญชาของมหำบัณฑิตทั้งหมดและผู้บังคับบัญชาของมหำบัณฑิตที่จำแนกเป็นกลุ่มสายงานนิเทศการศึกษา การสอนและสายงานอื่น ๆ ต่างก็ประเมินความสามารถของมหำบัณฑิตทั้งในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการและด้านคุณลักษณะส่วนตัวอยู่ในระดับมาก

(8) ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของมหาดำเนินคดี

ปัญหาด้านวิชาการ ที่มหาดำเนินคดีส่วนใหญ่ประสบคือ การมีงานพิเศษอื่น ๆ อีกมากจนทำให้ปฏิบัติงานนิติการศึกษาไม่เต็มที่ ร้อยละ 65.24 รองลงมาคือ ขาดแหล่งวิทยากรที่จะค้นคว้าหรือปรึกษาหารือได้สะดวก ร้อยละ 57.32 และขาดเครื่องมือที่ใช้ในการนิติ ร้อยละ 52.44

ปัญหาด้านบริหาร ที่มหาดำเนินคดีประสบมากที่สุดคือ การบริหารงานในหน่วยงานไม่มีประสิทธิภาพ ร้อยละ 41.46

ปัญหาด้านส่วนตัวที่มหาดำเนินคดีประสบมากที่สุดคือ ขาดเสรีภาพในการแสดงออกทางวิชาการ ร้อยละ 28.05

2. ความคิดเห็นของมหาดำเนินคดีที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศึกษาและการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

(1) ความคิดเห็นของมหาดำเนินคดีเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศึกษาและการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรต่อการปฏิบัติงานของมหาดำเนินคดี

ความคิดเห็นของมหาดำเนินคดีไม่ว่าจะจำแนกตามสายงาน (นิติการศึกษา, การสอน, บริหารในสถานศึกษาและสายงานอื่น ๆ) หรือจำแนกตามลักษณะงานหลักที่มหาดำเนินคดีปฏิบัติ (นิติการศึกษา, พัฒนาหลักสูตร, สอน, บริหาร, วิจัย, บริการทางวิชาการและปฏิบัติงานอื่น ๆ) และจำแนกตามระดับการศึกษาที่ปฏิบัติงานสอน (อุดมศึกษา, มัธยมศึกษาและประถมศึกษา) รวมทั้งความคิดเห็นของมหาดำเนินคดีทั้งหมด มหาดำเนินคดีต่างก็ประเมินรายการส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นของมหาดำเนินคดีเกี่ยวกับการนำความรู้และประโยชน์ที่ได้จากการศึกษารายวิชาต่าง ๆ ไปใช้ในการปฏิบัติงานนั้น ไม่ว่าจะจำแนกมหาดำเนินคดีตามสายงาน, ลักษณะงานหลักและระดับการศึกษาที่ทำการสอน มหาดำเนินคดีประเมินรายวิชาส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มาก

(2) ความคิดเห็นของมหาบัณฑิตที่มีต่อการปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า ควรปรับปรุงหลักสูตร ร้อยละ 96.34 โดยเห็นว่าควรปรับปรุงในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้เจาะลึกทางด้านการนิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรในส่วนของเนื้อหาวิชาเอก ร้อยละ 78.05
- ควรเพิ่มรายวิชาบังคับเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ได้ความรู้ลึกซึ้งกว้างขวางตรงสาขาวิชา ร้อยละ 76.83
- ปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้ทันสมัยขึ้นในส่วนของเนื้อหาวิชาเอก ร้อยละ 75
- ควรเพิ่มรายวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อการนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 62.20
- ปรับปรุงหลักสูตรให้มีวิชาเลือกทางการบริหารการศึกษาให้มากขึ้นกว่าเดิม ร้อยละ 58.54
- ปรับปรุงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยมุ่งผลิตผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ-การศึกษาและพัฒนาหลักสูตรโดยตรง ร้อยละ 53.05

(3) ความคิดเห็นของมหาบัณฑิตที่มีต่อการปรับปรุงในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน

- มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าควรปรับปรุงในด้านต่าง ๆ ดังนี้
- ปรับปรุงภาควิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ให้เป็นแหล่งวิทยากรทางการนิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ร้อยละ 89.02
  - ปรับปรุงให้นิสิตได้เกิดการเรียนรู้ในศาสตร์ สาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรให้คุ้มค่ากับการเรียนตลอดหลักสูตร ร้อยละ 73.17
  - ปรับปรุงการให้นิสิตได้มีโอกาสได้ทราบข้อคิดเห็นต่องานที่นิสิตเสนอไป ร้อยละ 67.68
  - ปรับปรุงวิธีการสอน ร้อยละ 66.46

- ปรับปรุงระบบการเรียนการสอน ของสาขาวิชานิติศาสตร์ศึกษาและพัฒนา

หลักสูตร ร้อยละ 54.88

- ปรับปรุงการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ร้อยละ 50
- ปรับปรุงระยะเวลาการฝึกปฏิบัติการเกี่ยวกับการนิติศาสตร์ศึกษาและ

พัฒนาหลักสูตร ร้อยละ 50

(4) ข้อเสนอแนะของผู้บังคับบัญชาในการปรับปรุงคุณภาพของมหาดำเนินคดี

- ควรให้สิทธิทุกคนได้ทำวิทยานิพนธ์
- ควรเน้นการฝึกปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี
- ควรปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมให้มาก
- ควรจัดให้มีการพบปะระหว่างมหาดำเนินคดีเป็นประจำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยปฏิบัติงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมากที่สุด ทั้งนี้เพราะในบรรดามหาวิทยาลัยทั้งหลาย มีมหาวิทยาลัยที่อยู่ในสายงานการสอนมากที่สุด รองลงมาเป็นสายงานนิเทศการศึกษา บริหารในสถานศึกษาและสายงานอื่น ๆ ซึ่งตำแหน่งเหล่านี้เป็นตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งสิ้น นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยจำนวนมากก็ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมการฝึกหัดครู กรมสามัญศึกษา ส่วนมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติงานสังกัด กรมวิชาการ กรมอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทยและอื่น ๆ มีเป็นจำนวนเล็กน้อย ข้อค้นพบว่ามหาวิทยาลัยปฏิบัติงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมากที่สุดนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมบูรณ์ แวงฉิมพลี เรื่องการติดตามผลการศึกษาของครูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2514 - 2520 ซึ่งพบว่า มหาวิทยาลัยส่วนมากปฏิบัติงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

2. ลักษณะการกระจายของมหาวิทยาลัยในการปฏิบัติงานนั้น ทั้งก่อนเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยและหลังจบการศึกษาแล้ว มหาวิทยาลัยกระจายปฏิบัติงานอยู่ในภาคกลางมากที่สุด รองลงมาคือ กรุงเทพมหานคร ส่วนภูมิภาคอื่น ๆ มีเพียงเล็กน้อย ที่เป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจเป็นเพราะว่า ภาคกลางเป็นภูมิภาคที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ครอบคลุมอาณาเขตของจังหวัดต่าง ๆ มากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคตะวันออกและภาคตะวันตก และอีกประการหนึ่ง ในภูมิภาคต่าง ๆ นั้นมีจำนวนหน่วยงานที่มหาวิทยาลัยสังกัดอยู่ไม่เท่าเทียมกันอีกด้วย ดังนั้นจึงมีจำนวนมหาวิทยาลัยที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ไม่เท่ากัน ซึ่งโดยแท้จริงแล้วอาจเป็นส่วนที่เหมาะสมกับแต่ละภูมิภาคอยู่แล้วก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ถ้ามีจำนวนมหาวิทยาลัยกระจายออกไปปฏิบัติงานในภูมิภาคอื่น ๆ มากขึ้นนอกจากภาคกลางและกรุงเทพมหานครแล้ว น่าจะเป็นผลดีต่อการนิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นที่ห่างไกลความเจริญซึ่งส่วนใหญ่ขาดแคลนผู้มีความรู้ความสามารถ

ทางด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อที่มหาดพิศเหล่านี้จะได้นำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ไปช่วยในการพัฒนาการศึกษาในหน่วยงานต่าง ๆ ของตนต่อไป

นอกจากนี้แล้ว ยังพบว่า มหาดพิศได้ย้ายหรือเปลี่ยนสถานที่ปฏิบัติงานน้อยมาก กล่าวคือ มหาดพิศยังคงปฏิบัติงานอยู่ในสถานที่เดิมและภูมิภาคเดิมเป็นส่วนใหญ่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สภาพการปฏิบัติงานของมหาดพิศมีความสอดคล้องกับสาขาวิชาที่มหาดพิศได้ศึกษาไปเป็นส่วนใหญ่ ดังข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 87.80 จึงทำให้มหาดพิศสามารถนำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ศึกษาและพัฒนาหลักสูตรนี้ไปใช้ในการปฏิบัติงานของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมหาดพิศส่วนใหญ่มีความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ของตน และจากการวิจัยพบว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานของมหาดพิศในทัศนะของผู้บังคับบัญชานั้น ผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่ก็ประเมินอยู่ในระดับสูง ซึ่งมหาดพิศคงจะมีความพึงพอใจในลักษณะงานที่ตนปฏิบัติอยู่แล้ว ดังนั้นจึงมิได้มีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายสถานที่ปฏิบัติงาน ตลอดจนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานมากนัก

3. เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ในสายงานปัจจุบันของมหาดพิศ ผลการวิจัยพบว่า มหาดพิศที่ดำรงตำแหน่งในสายงานการสอนมากที่สุด ร้อยละ 47.56 รองลงมาเป็น มหาดพิศที่ดำรงตำแหน่งในสายงานนิติศาสตร์ศึกษา ร้อยละ 36.59 ดำรงตำแหน่งในสายงานอื่น ๆ และสายงานบริหารในสถานศึกษามีเป็นจำนวนน้อย ซึ่งในจำนวนนี้มหาดพิศที่ดำรงตำแหน่งบริหารในสถานศึกษามีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 3.05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า มหาดพิศที่ดำรงตำแหน่งในสายงานการสอน ซึ่งเป็นมหาดพิศที่สอนอยู่ในระดับอุดมศึกษาซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในวิทยาลัยครูมากที่สุดนั้น มีความเห็นว่าการศึกษาใน

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ศึกษาและพัฒนาหลักสูตรนี้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาวิชาชีพของคนที่โดยตรง เพราะว่า ต้องทำหน้าที่นิติศาสตร์ฝึกสอน ซึ่งเป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างยิ่งหน้าที่หนึ่งของอาจารย์วิทยาลัยครู ดังนั้น จึงมีความสนใจที่จะเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชานี้มาก ดังนั้น จึงมีจำนวนมหาบัณฑิตที่ดำรงตำแหน่งในสายงานการสอนมากที่สุด ในทำนองเดียวกันมหาบัณฑิตที่ดำรงตำแหน่งในสายงานนิติศาสตร์ศึกษา ก็มีจำนวนมากรองลงมา อาจเป็นเพราะว่ามหาบัณฑิตเหล่านี้มีความเห็นว่าการศึกษานี้ในหลักสูตรนี้มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงานของคนที่โดยตรง เช่นเดียวกัน ส่วนมหาบัณฑิตที่ดำรงตำแหน่งในสายงานบริหารในสถานศึกษามีจำนวนน้อยที่สุดอาจเป็นเพราะว่า มหาบัณฑิตในสายงานนี้มีความสนใจที่จะศึกษาต่อในสาขาบริหารการศึกษาโดยตรงมากกว่าสาขาอื่น ๆ

4. ในด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต เกี่ยวกับการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการของมหาบัณฑิตภายหลังจากการศึกษา จากการวิจัยพบว่ามหาบัณฑิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.46 ไม่ได้ศึกษาต่อและมหาบัณฑิตที่ศึกษาต่อมีเป็นจำนวนน้อยมากเพียง 14 คน คิดเป็นร้อยละ 8.54 เท่านั้น และในจำนวน 14 คน ศึกษาต่อระดับปริญญาเอก 6 คน ระดับปริญญาโท 2 คน ระดับประกาศนียบัตร 1 คน และระดับปริญญาตรีอีก 5 คน การที่มหาบัณฑิตได้ศึกษาต่อเพิ่มเติมในระดับปริญญาเอกเป็นจำนวนไม่มากเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะว่า การศึกษาในระดับปริญญาเอกนั้นยังมีจำนวนจำกัด ยังมิได้มีการเปิดสอนหลักสูตรระดับนี้อย่างแพร่หลาย ซึ่งในประเทศไทยมีเพียงบางมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามก็นับว่าเป็นสิ่งที่ดีที่แสดงว่ามหาบัณฑิตจำนวนหนึ่งมีความใฝ่รู้ทางศาสตร์ทางสาขาต่าง ๆ และได้พยายามอดุสหาหะเข้าศึกษาต่อทั้งในระดับปริญญาเอก ปริญญาโท และปริญญาตรี ทั้งนี้ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่น่าชมเชย

มหบัณฑิตเหล่านี้อย่างยิ่ง นอกจากนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าการที่มีจำนวนมหบัณฑิตที่ได้ศึกษาเพิ่มเติมในระดับปริญญาโทและระดับปริญญาตรีด้วยนั้น อาจเป็นเพราะว่ามหบัณฑิตต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนแต่เป็นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่การงานในเวลาเดียวกัน เช่น ศึกษาในระดับปริญญาตรีทางสาขาวิชานิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ สมบูรณ์ แวงฉิมพลี เรื่อง การติดตามผลการเรียนของครูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2514 - 2520 ซึ่งพบว่า มหบัณฑิตที่จบการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีทางกฎหมายด้วย นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้วการที่บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีศึกษาศาสตร์ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนชั้นในภาควิชาบริหารการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 นั้น จึงนับว่าเป็นความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับมหบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร จะได้มีโอกาสที่จะศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปพัฒนาปรับปรุงให้บังเกิดความก้าวหน้าทางวิชาการในหน่วยงานของตนให้มากขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งบุคลากรเหล่านี้ย่อมจะมีส่วนช่วยพัฒนาการศึกษาของชาติให้เจริญก้าวหน้าได้เป็นอย่างดี

5. ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของมหบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า มหบัณฑิตได้เข้ารับการอบรมทางวิชาการในประเทศมากที่สุด รองลงมาคือ การได้งานในประเทศ ส่วนการได้เข้ารับการอบรมทางวิชาการในต่างประเทศและการได้งานในต่างประเทศ มีเป็นจำนวนน้อย อาจเป็นเพราะว่าการเข้ารับการอบรมทางวิชาการและการไปงานในประเทศสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการเข้ารับการอบรมทางวิชาการ และการไปงานใน

ต่างประเทศมาก นอกจากนั้นงบประมาณของแต่ละหน่วยงานมีจำนวนจำกัด จึงไม่อาจจัดสรรงบประมาณมาสนับสนุนให้มหาดบัณฑิตได้เข้ารับการอบรมทางวิชาการและดูงานในต่างประเทศได้มากเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตามก็นับว่าเป็นการสมควรแล้วที่มหาดบัณฑิตได้เข้ารับการอบรมและดูงานในประเทศมากกว่าเพราะ มีความเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ซึ่งต้องยึดนโยบายประหยัดเป็นหลักสำคัญ

6. ประเภทผลงานวิชาการของมหาดบัณฑิตที่ปฏิบัติมากที่สุดภายหลังจากจบการศึกษาแล้ว ก็คือการให้บริการทางวิชาการโดยเป็นวิทยากร รองลงมาเป็นการให้บริการทางวิชาการโดยการจัดประชุมและสัมมนา เป็นที่น่าสังเกตว่ามหาดบัณฑิตที่มีผลงานประเภทการวิจัย การเขียนตำรา การปรับปรุงหลักสูตรและประเภทอื่นๆ ยังมีเป็นจำนวนน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในบรรดามหาดบัณฑิตทั้งหมด มีจำนวนมหาดบัณฑิตที่ดำรงตำแหน่งในสายงานนิเทศการศึกษาเป็นจำนวนมาก ดังนั้นผลงานวิชาการของมหาดบัณฑิตจำนวนมากจึงเป็นงานที่ มหาดบัณฑิตเหล่านี้ช่วยปฏิบัติอยู่เสมอ เพราะจะต้องมีหน้าที่จัดการประชุม อบรมหรือสัมมนาทางวิชาการให้แก่ครูอาจารย์ เป็นประจำ นอกจากนี้ การที่ผลงานประเภทการวิจัย การเขียนตำรา ยังมีเป็นจำนวนน้อย อาจเป็นเพราะว่า การผลิตผลงานประเภทนี้ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูง และต้องใช้เวลามากด้วย และอาจเนื่องจากมหาดบัณฑิตต้องรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตนและงานพิเศษอื่น ๆ อีกมากจนทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ก็พบว่ามหาดบัณฑิตส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านวิชาการคือ มีงานพิเศษอื่น ๆ อีกมากจนทำให้ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาไม่เต็มที่ ร้อยละ 65.24 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคิดว่าน่าจะเป็นเหตุผลสำคัญสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มหาดบัณฑิต ไม่มีเวลาพอที่จะผลิตผลงานวิจัยหรือเขียนตำราซึ่งต้องใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าและดำเนินการต่าง ๆ อีกมากมายและจากการวิจัยยังพบอีกว่ามหาดบัณฑิตยังมีปัญหาด้านวิชาการในข้อที่ ขาดแหล่งวิทยากรที่จะค้นคว้าหรือปรึกษาหารือได้สะดวก ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญรองลงมาเป็นอันดับสอง ซึ่งอาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ ดังที่กล่าวมาแล้วและข้อที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ อาจเป็นเพราะว่ามหาดบัณฑิตขาดแรงจูงใจในด้านตำแหน่งทางวิชาการ แหล่งเงินทุนและการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและขาดความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน เช่น ความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยและสถิติศาสตร์ต่าง ๆ ตลอดจนทักษะภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

นอกจากนี้ จากการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยที่ได้จัดพิมพ์หรือเผยแพร่หรือนำเสนอ วิทยานิพนธ์ให้แพร่หลายนั้นยังมีเป็นจำนวนน้อยมาก ร้อยละ 39.69 ซึ่งนับว่าการเผยแพร่ ผลงานวิจัยยังไม่ดีพอ แม้จะมีการวิจัยเป็นจำนวนมากแต่ผลงานวิจัยเหล่านี้ได้ถูกจัดเก็บไว้ใน ห้องสมุดต่าง ๆ ถ้าจะมีการนำผลงานวิจัยไปใช้ก็มักจะจำกัดอยู่ในการนำไปประกอบคำบรรยาย การเรียนการสอนในระดับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยเท่านั้น ดังนั้น ควรได้มีการนำผลงาน วิจัยของมหาวิทยาลัยเหล่านี้ไปจัดพิมพ์เผยแพร่หรือนำเสนอให้แพร่หลายให้มากที่สุดจะบังเกิด ประโยชน์ต่อหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเองและต่อหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ อีกประการหนึ่งก็นับว่าจะเป็นการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยให้คุ้มค่าต่อการลงทุนผลิตผลงาน วิจัยแต่ละเรื่อง ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า ต้องใช้จ่ายงบประมาณเป็นจำนวนมาก หากได้นำผลการวิจัยไปเผยแพร่ให้แพร่หลายและได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง ก็จะไม่ เป็นการลงทุนที่สูญเปล่าจนเกินไป

7. การประเมินความสามารถของมหาวิทยาลัยสาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนา หลักสูตร ทั้งในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการและด้านคุณลักษณะส่วนตัวในทัศนะของ ผู้บังคับบัญชา ทั้งที่จำแนกผู้บังคับบัญชาเป็นกลุ่มๆ (ผู้บังคับบัญชาของมหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่ง ในสายงานนิติศาสตร์ การศึกษา สายงานการสอนและสายงานอื่นๆ) และผู้บังคับบัญชาของมหาวิทยาลัย ทั้งหมด ผู้บังคับบัญชาต่างก็ประเมินรายวิชาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัย เป็นผู้ผ่านการคัดเลือกของภาควิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร เป็นอย่างดีมาแล้ว จากบุคคลจำนวนมากที่มาสมัครสอบเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท และ จากการที่ได้รับการศึกษาอบรมตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร จึงเป็นบุคคลที่มีความพร้อมสูงทั้งด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการและ ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ดังนั้น ในเวลาปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มหาวิทยาลัยจึงได้ทุ่มเท กำลังกาย กำลังใจของตนในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เพื่อให้ผลงานของตนดีที่สุด และ เพื่อให้สมกับความคาดหวังของผู้อื่นที่มีต่อมหาวิทยาลัย ซึ่งมักจะคาดหวังว่ามหาวิทยาลัยต้องเป็นผู้มี ความรู้ความสามารถทางวิชาการ เป็นอย่างดีซึ่งการที่ผู้บังคับบัญชาประเมินรายการส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมากเช่นนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของทิพวรรณ ยิ้มสวัสดิ์ เรื่องการศึกษาติดตามผล

มหบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา ผลงานวิจัยของ ลดาพร รวีรัฐ เรื่องการติดตามผลมหบัณฑิต ทางครุศาสตร์และผลงานวิจัยของศรีลักษณ์ สง่าเมือง เรื่องการติดตามผลมหบัณฑิต สาขาวิชา มนุษยศาสตร์ ซึ่งผู้บังคับบัญชาประเมินผลการปฏิบัติงานของมหบัณฑิตในรายการส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีหรือมากเช่นเดียวกัน

จากการประเมิน - มหบัณฑิตในทัศนะของผู้บังคับบัญชานั้น จะเห็นได้ว่าผู้บังคับบัญชา ประเมินความสามารถของมหบัณฑิตส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ไม่มีรายการใดอยู่ในระดับพอใช้ เลย ถึงแม้จะมีรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของทุกกลุ่ม แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก คือรายการทั้งหมด ของทุกกลุ่มนั้นมีเพียงระดับมากที่สุดและมากเท่านั้น อาจจะเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่า การผลิต มหบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรประสบผลสำเร็จมากพอสมควร

8. ความเหมาะสมของหลักสูตรครุศาสตร์มหบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษา และ พัฒนาหลักสูตรต่อการปฏิบัติงานของมหบัณฑิต

เมื่อจำแนกมหบัณฑิตที่ดำรงตำแหน่งในสายงานต่าง ๆ มหบัณฑิตทั้ง 4 กลุ่ม (นิติศาสตร์ การสอน บริหารในสถานศึกษาและสายงานอื่น ๆ) ประเมินรายการ ความเหมาะสมของหลักสูตรส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี แต่การประเมินในบางรายการมีความแตกต่างกัน เช่น การประเมินรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกและอยู่ในระดับดีนั้น มหบัณฑิตกลุ่มที่ ดำรงตำแหน่งในสายงานนิติศาสตร์และการศึกษาและสายงานอื่น ๆ ประเมินรายการความเหมาะสม ของผู้สอนในด้านความรู้ของผู้สอนในเนื้อหาวิชาเป็นอันดับแรก มหบัณฑิตกลุ่มที่ดำรงตำแหน่ง ในสายงานการสอนประเมินรายการความเหมาะสมของผู้สอนในด้านกาให้เวลาแก่นิสิตใน ฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นอันดับแรก มหบัณฑิตกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งในสายงาน บริหารในสถานศึกษาประเมินรายการความเหมาะสมในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ในด้านความยุติธรรมในการวัดและประเมินผลเป็นอันดับแรก ดังนี้ เป็นต้น

นอกจากนี้ มหบัณฑิตแต่ละกลุ่มได้ให้ความสำคัญของรายการประเมินต่าง ๆ กันไป เช่น มหบัณฑิตที่ดำรงตำแหน่งในสายงานการสอนประเมินรายการความเหมาะสมของ ผู้สอนในด้านกาให้เวลาแก่นิสิตในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นอันดับแรก อยู่ใน ระดับดี แต่มหบัณฑิตกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งในสายงานนิติศาสตร์และการศึกษาประเมินอยู่ในอันดับที่สาม ส่วนมหบัณฑิตที่ดำรงตำแหน่งในสายงานบริหารในสถานศึกษาและสายงานอื่น ๆ นั้นอาจจะมีความ เห็นว่ารายการนี้มีความเหมาะสมไม่มากนัก จึงไม่ได้ประเมินอยู่ในอันดับต้น ๆ เลย

แต่อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยทั้ง 4 กลุ่มประเมินรายการความเหมาะสมของ
จุดมุ่งหมายของหลักสูตรอยู่ในอันดับสองอยู่ในระดับดี

สำหรับรายการความเหมาะสมของผู้สอนในด้านความรู้ของผู้สอนในเนื้อหาวิชานั้น
มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งในสายงานนิเทศการศึกษาและสายงานอื่น ๆ ประเมินรายการ
นี้อยู่ในอันดับแรก แต่มหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่งในสายงานบริหารในสถานศึกษาประเมินอยู่
ในอันดับสอง และมหาวิทยาลัยกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งในสายงานการสอนประเมินรายการนี้อยู่ใน
อันดับสาม

รายการความเหมาะสมของผู้สอนในด้านประสบการณ์ในฐานะนักวิชาการในสาขา
วิชาที่สอน มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งในสายงานนิเทศการศึกษาและสายงานการสอน
ประเมินอยู่ในระดับดี แต่มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งในสายงานบริหารในสถานศึกษาและ
สายงานอื่น ๆ ประเมินอยู่ในระดับพอใช้เท่านั้น

รายการความเหมาะสมของผู้สอนในด้านการใช้เวลาแก่นิสิตในฐานะอาจารย์ที่-
ปรึกษาและรายการความเหมาะสมในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในด้านวิธีการ
วัดและการประเมินผลนั้น มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งในสายงานนิเทศการศึกษาสายงาน
การสอน สายงานบริหารในสถานศึกษาประเมินอยู่ในระดับดี แต่มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ดำรงตำแหน่ง
ในสายงานอื่น ๆ ประเมินอยู่ในระดับพอใช้เท่านั้น

รายการความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติการเกี่ยวกับการ
นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งในสายงานนิเทศการศึกษา
และสายงานการสอนประเมินอยู่ในระดับดี แต่มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งในสายงานบริหาร
ในสถานศึกษาและสายงานอื่น ๆ ประเมินอยู่ในระดับพอใช้

รายการความเหมาะสมของระบบการสอบรวบยอด มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ดำรงตำแหน่ง
ในสายงานนิเทศการศึกษาและสายงานการสอนประเมินอยู่ในระดับดี แต่มหาวิทยาลัยกลุ่มที่
ดำรงตำแหน่งในสายงานอื่น ๆ ประเมินอยู่ในระดับพอใช้

ความคิดเห็นที่แตกต่างกันดังที่กล่าวมาแล้วนั้น อาจเป็นเพราะว่ามหาวิทยาลัยดำรง-
ตำแหน่งในสายงานที่ต่าง ๆ กัน คือ มีทั้งสายงานนิเทศการศึกษา การสอน บริหารใน
สถานศึกษาและอื่น ๆ ดังนั้น ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของหลักสูตรในบางรายการจึง

ย่อมแตกต่างกันไปกับลักษณะงานในสายงานของมหาดพิศแต่ละกลุ่มดังกล่าว

แต่อย่างไรก็ตาม มหาดพิศทั้ง 4 กลุ่ม ก็ประเมินรายการความเหมาะสมของสื่อการเรียนการสอนและบริหารต่าง ๆ อยู่ในระดับพอใช้เท่านั้น

ในทำนองเดียวกัน การจำแนกมหาดพิศตามงานหลักที่ปฏิบัติ มหาดพิศ 6 กลุ่ม ในจำนวนทั้งหมด 7 กลุ่ม ประเมินรายการความเหมาะสมของหลักสูตรส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ยกเว้น มหาดพิศกลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่พัฒนาหลักสูตร เป็นงานหลักเพียงกลุ่มเดียวที่ประเมินรายการความเหมาะสม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า มหาดพิศกลุ่มนี้ ปฏิบัติหน้าที่พัฒนาหลักสูตรโดยตรง จึงมีความชำนาญและมีประสบการณ์สูงในการพิจารณาและประเมินหลักสูตรเป็นพิเศษมากกว่ามหาดพิศกลุ่มอื่น ๆ ดังนั้น จึงมองเห็นจุดอ่อนของหลักสูตรในบางส่วน ซึ่งมหาดพิศอีก 6 กลุ่มอาจมองข้ามไปบ้าง

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับ รายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกของแต่ละกลุ่มนั้น มหาดพิศมีความเห็นตรงกันถึง 5 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ มหาดพิศกลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่พัฒนาหลักสูตร สอน วิจัย บริการทางวิชาการและปฏิบัติงานอื่น ๆ ต่างประเมินรายการความเหมาะสมของผู้สอนในด้านความรู้ของผู้สอนในเนื้อหาวิชา ยกเว้น มหาดพิศกลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่นเทศการศึกษาเป็นงานหลักที่ประเมินรายการ ความเหมาะสมของผู้สอนในการให้เวลาแก่นิสิตในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และมหาดพิศกลุ่มที่ปฏิบัติงานบริหาร เป็นงานหลักที่ประเมินรายการความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก

ในการจำแนกมหาดพิศตามระดับการศึกษาที่ทำการสอน (เฉพาะผู้ที่ปฏิบัติงานสอน) มหาดพิศทั้ง 3 กลุ่ม ประเมินรายการความเหมาะสมของหลักสูตรส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี แต่ความคิดเห็นในรายละเอียดในรายการต่างๆ ก็มีความแตกต่างกันเช่นเดียวกัน เช่น ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาเลือกในหมวดวิชาเอก มหาดพิศกลุ่มที่ปฏิบัติงานสอนในระดับอุดมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ประเมินรายการนี้ อยู่ในระดับดี แต่มหาดพิศที่ปฏิบัติงานสอนในระดับประถมศึกษา ประเมินรายการความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาเลือกในหมวดวิชาเอกอยู่ในระดับพอใช้ อาจจะเป็นเพราะว่ามหาดพิศกลุ่มประถมศึกษานี้ เห็นว่ามีความเหมาะสม

ในการปฏิบัติงานของตนน้อยกว่ามหาวิทยาลัยกลุ่มอุดมศึกษาและมัธยมศึกษา ส่วนความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาเลือกในหมวดวิชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติงานสอนในระดับมัธยมศึกษาและระดับประถมศึกษา ประเมินอยู่ในระดับพอใช้ แต่มหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติงานสอนในระดับอุดมศึกษา ประเมินอยู่ในระดับดี อาจจะมีเหตุผลในทำนองเดียวกันกับที่กล่าวมาแล้วคือ มหาวิทยาลัยกลุ่มนี้เห็นว่ามี ความเหมาะสมในการปฏิบัติงานของตนมากกว่ามหาวิทยาลัยและประถมศึกษา ถ้าพิจารณาความคิดเห็นของมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติงานสอนโดยส่วนรวม จะเห็นว่า มหาวิทยาลัยที่สอนในระดับประถมศึกษา ประเมินรายการต่าง ๆ อยู่ในระดับพอใช้เป็นจำนวนถึง 10 รายการ ในขณะที่มหาวิทยาลัยที่สอนในระดับมัธยมศึกษาประเมินรายการที่อยู่ในระดับพอใช้ 4 รายการ และมหาวิทยาลัยที่สอนในระดับอุดมศึกษาประเมินรายการอยู่ในระดับพอใช้เพียงรายการเดียวเท่านั้นที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมหาวิทยาลัยที่สอนในระดับประถมศึกษาเป็นจำนวนน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ มาก ดังนั้น ความเห็นต่อรายการต่าง ๆ จึงไม่กระจายไปมากเท่าที่ควร

9. ในด้านการนำความรู้และประโยชน์ที่ได้จากการศึกษารายวิชาต่าง ๆ ไปใช้ในการปฏิบัติงานนั้น มหาวิทยาลัยทุกกลุ่มไม่ว่าจะจำแนกตามสายงาน ลักษณะงานหลักที่ปฏิบัติ และระดับการศึกษาที่ปฏิบัติงานสอน ต่างก็มีความเห็นเป็นไปในทำนองเดียวกันคือ มหาวิทยาลัยทุกกลุ่มประเมินรายการส่วนใหญ่ อยู่ในระดับที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มาก แต่ก็มีบางรายวิชาที่มหาวิทยาลัยแต่ละกลุ่มมีความเห็นแตกต่างกัน เช่น มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งในสายงานนิเทศการศึกษา มีความเห็นว่ารายวิชาพื้นฐานทางจิตวิทยาของการศึกษา การนิเทศการฝึกสอน และการบริหารการสอนระดับมัธยมศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย แต่มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งในสายงานการสอน บริหารในสถานศึกษา และสายงานอื่น ๆ มีความเห็นว่ารายวิชาพื้นฐานสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารายวิชาพื้นฐานทางจิตวิทยาของการศึกษานั้นมหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่งในสายงานนิเทศการศึกษาไม่ได้เลือกเรียนรายวิชานี้มากนัก เพราะว่าเป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานทางจิตวิทยาอยู่แล้ว สำหรับรายวิชาการนิเทศการฝึกสอนนั้นอาจเป็นเพราะว่า มหาวิทยาลัยกลุ่มนี้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาไม่ได้อยู่ในสถาบันการฝึกหัดครู ดังนั้นจึงไม่มีโอกาสได้ใช้ประโยชน์จากรายวิชานี้

มากนัก สำหรับรายวิชาการนิเทศการสอนในระดับมัธยมศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษา นั้น อาจเป็นเพราะว่ามหำบัณฑิตที่ดำรงตำแหน่งในสายงานนิเทศการศึกษานั้น ส่วนใหญ่เป็นศึกษานิเทศก์ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นจึงปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีโอกาสดำเนินการใช้ความรู้และประโยชน์จากรายวิชาทั้งสองไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งจากการวิจัยในครั้งนี้ก็พบว่า มหำบัณฑิต ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเป็นศึกษานิเทศก์และปฏิบัติงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นจึงอาจเป็นเหตุผลบางส่วนที่ทำให้มหำบัณฑิตกลุ่มสายงานนิเทศการศึกษาระเมินรายวิชาดังกล่าวอยู่ในระดับนำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย

สำหรับรายวิชาการนิเทศอาชีพศึกษานั้น ไม่ว่าจะจำแนกมหำบัณฑิตตามสายงานตามงานหลักและตามระดับการศึกษาที่ปฏิบัติมหำบัณฑิตส่วนใหญ่ก็ประเมินรายวิชาที่อยู่ในระดับนำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าการนิเทศการศึกษาในระดับอาชีพศึกษานั้น ยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควรหรืออาจเป็นเพราะว่าการศึกษาในระดับอาชีพศึกษามีลักษณะเฉพาะ ซึ่งอาจจะทำให้มีบางสิ่งบางอย่างที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาได้มากนัก หรืออาจเป็นเพราะว่าทางภาควิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ได้เปิดสอนรายวิชานี้ในบางภาคการศึกษาเท่านั้น ดังนั้น จำนวนผู้ที่ได้ศึกษารายวิชานี้จึงมีไม่มากนัก หรืออาจเป็นเพราะว่าผู้ที่ได้ศึกษารายวิชานี้ไปแล้วยังมีความเข้าใจในภาพรวมของรายวิชาไม่ชัดเจนเท่าที่ควร จึงทำให้ไม่สามารถจะนำประโยชน์ที่ได้รับไปดัดแปลงใช้กับสภาพการปฏิบัติงานของตนได้ดีเพียงพอ จากที่กล่าวมาแล้วนี้ อาจมีบางส่วนที่ทำให้มหำบัณฑิตประเมินรายวิชาการนิเทศอาชีพศึกษาอยู่ในระดับนำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย

สำหรับรายวิชากิจกรรมนักเรียนนั้น มหำบัณฑิตกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งในสายงานนิเทศการศึกษา สายงานสอน และสายงานอื่น ๆ ประเมินรายวิชาที่อยู่ในระดับนำไปใช้ประโยชน์ได้มาก ยกเว้นมหำบัณฑิตกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งในสายงานบริหารในสถานศึกษา ประเมินอยู่ในระดับนำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ มหำบัณฑิตกลุ่มนี้ปฏิบัติงานด้านบริหาร ดังนั้น จึงมีโอกาสดำเนินการใช้ประโยชน์จากรายวิชานี้ไม่มากนัก หรืออาจเป็นเพราะว่าจำนวนมหำบัณฑิตกลุ่มนี้มีจำนวนน้อย ดังนั้น จึงมีผู้ที่ได้ศึกษารายวิชาเรียนน้อย เช่นเดียวกัน ในทำนองเดียวกัน รายวิชาเสรีศึกษานั้น มหำบัณฑิตกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งในสายงานนิเทศการศึกษา สายงานการสอนและสายงานอื่น ๆ ก็ประเมินอยู่ในระดับนำไปใช้

ประโยชน์ได้มาก ยกเว้นมหาดพิศกลุ่มสายงานบริหารการศึกษาเท่านั้นที่ประเมินรายวิชานี้
อยู่ในระดับนำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย ซึ่งก็มีเหตุผลเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

แต่อย่างไรก็ตามมหาดพิศส่วนใหญ่ก็ประเมินรายวิชาส่วนใหญ่ในหลักสูตรอยู่ใน
ระดับที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานของคนได้มาก

10. ความคิดเห็นของมหาดพิศในด้านการปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า มหาดพิศส่วนใหญ่ ร้อยละ
96.34 มีความเห็นว่าสมควรปรับปรุงหลักสูตร อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรฉบับนี้ เริ่มใช้มา
ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2516 จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ เป็นเวลานานพอสมควรแล้ว ดังนั้น จึงน่าจะ
ได้มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหลักสูตรในบางส่วนให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ
สังคม การเมือง วัฒนธรรมตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยียิ่งขึ้น เช่น
ปรับปรุงความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาเอกในหมวดวิชาบังคับ ดังข้อเสนอแนะของมหาดพิศ
ที่ปรากฏในตารางที่ 27 ความคิดเห็นของมหาดพิศต่อการปรับปรุงหลักสูตรในด้านต่าง ๆ
และปรับปรุงความเหมาะสมของสื่อการเรียนการสอนและบริการต่าง ๆ ดังที่ปรากฏในบทที่ 5
ในการอภิปรายผลข้อที่ 8 เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อภาควิชาจะสามารถผลิตมหาดพิศที่มีคุณภาพมาก
ยิ่งขึ้น เพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม มหาดพิศเหล่านี้จะได้ร่วมกัน
พัฒนาการศึกษาของประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะต่อภาควิชาบริหารการศึกษา

จากข้อค้นพบจากการวิจัย ผู้วิจัยขอสรุปข้อคิดเห็นในเชิงข้อเสนอแนะต่อภาควิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชานิติศึกษาศึกษาและพัฒนาหลักสูตร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อปรับปรุงการบริหารและการจัดหลักสูตร สาขาวิชานิติศึกษาศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของไทย เพื่อให้สามารถนำไปใช้กับสภาพความเป็นจริงได้อย่างเหมาะสม และควรเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติมีความเชี่ยวชาญในด้าน การนิติศึกษาศึกษาและพัฒนาหลักสูตร อย่างจริงจัง โดยเพิ่มรายวิชาทางด้านนี้ให้มากขึ้น เพื่อให้มีความรู้ลึกซึ้งและสามารถปฏิบัติได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ด้านการเรียนการสอน ควรเน้นวิธีการสอนในหลายรูปแบบและนำสื่อต่าง ๆ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ควรเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงไปพร้อมๆ กับการศึกษาทางทฤษฎี เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตลอดจนเทคนิคและทักษะ เป็นอย่างดีเพื่อที่จะสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติงานได้เหมาะสมตามสภาพของท้องถิ่นและลักษณะงานที่ปฏิบัติของตนต่อไป
3. ด้านการประชาสัมพันธ์ ภาควิชาบริหารการศึกษา ควรเผยแพร่ความรู้วิชาการ ด้านนิติศึกษาศึกษาและพัฒนาหลักสูตร เช่น จัดเผยแพร่เอกสาร วารสารแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ เช่น ผลงานวิจัย บทความ เป็นต้น ซึ่งอาจกระทำได้ โดยการออกอากาศทางวิทยุจุฬา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอยู่แล้วและสามารถที่จะบริการในด้านนี้ได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ตระหนักและเข้าใจ ถึงความสำคัญและความจำเป็นของการนิติศึกษาศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนทราบถึงบทบาทหน้าที่ของคนในการที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการนิติศึกษาศึกษาและพัฒนาหลักสูตรในหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ หากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจอยู่บนพื้นฐานเดียวกันแล้วเป็นที่เชื่อได้ว่าจะสามารถดำเนินการนิติศึกษาศึกษาและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งย่อมส่งผลต่อการศึกษาโดยส่วนรวมของประเทศได้อย่างแน่นอน นอกจากนี้แล้วควรจัดตั้งชมรมนิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสาร ระหว่างภาควิชา กับมหาวิทยาลัย เพื่อเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ ในวิชาชีพให้แก่มหาวิทยาลัย โดยการจัดทำ จุลสารหรือวารสารของภาควิชา เป็นต้น

4. ด้านกิจกรรมต่าง ๆ ภาควิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ควรเน้นกิจกรรมทางด้านวิชาการและให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมในปัจจุบันให้มากที่สุด ควรยึดหลักประหยัด ประโยชน์และเหมาะสมเพื่อที่จะได้ใช้กิจกรรมของภาควิชาเหล่านี้ช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน นอกจากนี้ ภาควิชาควรได้มีการจัดให้มีการจัดอบรมสัมมนาทางวิชาการ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้แก่มหาดบัณฑิตที่จบไปแล้ว ตลอดจนเปิดโอกาสให้มหาดบัณฑิตได้มีโอกาสเสนอผลงานทางวิชาการ เช่น ผลงานวิจัย บทความ เป็นต้น เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกันด้วย ซึ่งในปีการศึกษา 2528 ก็ได้มีการเสนอผลการวิจัย (วิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา) ในที่ประชุมซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์มาก สมควรได้รับการสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรม เช่นนี้ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรติดตามผลมหาดบัณฑิต โดยใช้วิธีการอื่น ๆ ด้วย เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น และ โดยการสอบถามจากเพื่อนร่วมงาน เป็นการใช่วิธีการหลาย ๆ แบบ ผสมผสานกันจากประชากรหลาย ๆ กลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องขึ้น
2. ควรทำการติดตามผลมหาดบัณฑิตเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น 3 ปี 5 ปี 10 ปี เป็นต้น เพื่อให้ทราบคุณภาพของมหาดบัณฑิตและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการผลิตมหาดบัณฑิตต่อไป
3. ควรมีการศึกษาติดตามผลเปรียบเทียบระหว่างมหาดบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับ มหาดบัณฑิตสาขานี้จากสถาบันบัณฑิตวิทยาลัยอื่น ๆ เช่น จากมหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น
4. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มขึ้น เช่น งบประมาณที่ใช้ในการศึกษา ทัศนคติ ตลอดจนพฤติกรรมของมหาดบัณฑิต เป็นต้น